

Η προσευχή ως η οδός προς τη θεοπτία και το «καθ' ομοίωσιν»

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Οι Πατέρες της Εκκλησίας διακρίνουν τρία στάδια ή τρεις πνευματικές βαθμίδες στην πορεία της προσευχής και της εν Χριστώ τελειώσεως. Ο ασκητικός και νηπτικός Πατέρας μας Μέγας Βασίλειος, περιγράφοντας εν συνόψει τα τρία αυτά στάδια αναφέρεται σχετικά στο νου που κατά την ώρα της προσευχής ταξιδεύει με τη φαντασία, ύστερα δε «μη σκεδαννύμενος επί τα έξω εις εαυτόν επά-νεισι» και αργότερα «δι' εαυτού προς τον Θεόν». Ας το αναλύσουμε όμως αυτό.

Πηγή: heavenawaits.wordpress.com

Στην πρώτη βαθμίδα και εισαγωγική ο πιστός αναφέρεται προς το Θεό με μια πρώτη κίνηση του νου, που είναι η προς τα έξω κίνηση. Δηλαδή αναφέρεται στο Θεό προσευχητικά, με τη διάνοια να πλανάται εκτός του σώματός του με την ενέργεια της φαντασίας του. Δεύτερη κίνηση και μέση πνευματική κατάσταση η επιστροφή του νου στον εαυτό του. Κατ' αυτήν ο «νους μη σκεδαννύμενος επί τα έξω εις εαυτόν επάνεισι». Τρίτη, η κίνηση προς το Θεό με τον έσω άνθρωπο: «και δι' εαυτού προς τον Θεόν».

Ο πρώτος τρόπος προσευχής, εξαιτίας της αδυναμίας του νου να ανεβαίνει αμέσως στην καθαρή έννοια του Θεού, χαρακτηρίζεται από τη «φαντασία». Ο δεύτερος από τη «νόηση» και ο τρίτος από την κατάδυση στη «Θεωρία». Ο τρίτος και τελειότερος τρόπος προσευχής, είναι η στάση του νου στην καρδιά, όπου ο προσευχόμενος με καθαρό νου παρίσταται στο Θεό από τα βάθη του είναι του χωρίς μορφές και εικόνες.

Δεδομένης της αδυναμίας του ανθρώπου να έχει προσευχή τέτοιου βαθμού από την αρχή της πορείας του προς το Θεό, θεωρούν οι Πατέρες και τους δύο πρώτους τρόπους φυσικούς και ωφέλιμους για τα πρώτα στάδια της πνευματικής πορείας του ανθρώπου.

Το πρώτο στάδιο κρατεί τον άνθρωπο στον κόσμο της ονειροπόλησης. Το θείο και κάθε τι πνευματικό παίρνει διάφορες φανταστικές μορφές και σιγά-σιγά στην πραγματική ζωή μπαίνουν στοιχεία από τη σφαίρα της φαντασίας.

Κατά το δεύτερο τρόπο προσευχής, εισδύουν στην καρδιά και το νου κάθε είδους ξένα στοιχεία. Ο άνθρωπος ζει έκθετος σε εξω-τερικές επιδράσεις, που τον δυσ-κο-λεύουν να αντισταθεί όπως πρέπει στην ορμή των παθών. Παίρνει μερικές φορές Χάρη να φτάνει σε αγαθή κατάσταση, αλλά δεν μπορεί να παραμείνει σ' αυτή σταθερά. Παρασύρεται σιγά-σιγά προς τη διανοητική θεολογία. Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του είναι η συγκέντρωση της προσοχής στον εγκέφαλο, που οδηγεί τον άνθρωπο μάλλον σε φιλοσοφικές θεωρίες, που εισάγουν το νου στη σφαίρα της φαντασίας και των αφηρημένων εννοιών. Το είδος αυτό είναι πιο κοντά στην αλήθεια από το πρώτο.

Ο τρίτος τρόπος προσευχής είναι η φυσική πνευματική κατάσταση του ανθρω-πίνου πνεύματος, την οποία ποθούμε, ζητούμε και μας δίνεται άνωθεν. Είναι η ένωση του νου με την καρδιά. Όταν προσεύχεται εκ καρδιάς κάποιος αισθάνεται την ένωση του νου με την καρδιά. Ακολουθεί η κατάνυξη και η γλυκειά αίσθηση της αγάπης του Θεού. Τα δάκρυα της κατάνυξης κατά την προσευχή είναι η ένδειξη ότι ο νους ενώθηκε με την καρδιά και η προσευχή βρήκε το πρώτο σκαλοπάτι της ανάβασης προς το Θεό.

Το μεγαλύτερο όμως είναι ότι ο νους βρίσκεται στην καρδιά προσηλωμένος στην προσευχή. Η εγκατοίκηση του νου στα έσω έχει ως αποτέλεσμα τη διακοπή της ενέργειας της φαντασίας και την απαλλαγή από κάθε εικόνα που βρίσκεται σ' αυτόν. Ο νους που κατέβηκε στη «βαθεία καρδιά» με την πράξη αυτή της «ευκτι-κής» καθόδου του αποβάλλει κάθε εικόνα, όχι μόνο ορατή, αλλά και νοητή, και στην κατάσταση αυτή της καθαρότητας καταξιώνεται να παρασταθεί ενώπιον του Θεού.

[Συνεχίζεται]